

SOCIOEKONOMICKÁ ANALÝZA ÚZEMÍ MČ P1

První etapa plnění úkolu 1.9. - 30.11. 2007

Zadavatel:
Městská část Praha 1, Vodičkova 18

Zpracovali:
RNDr. Jana Temelová, Ph.D.
RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D.

Spolupráce:
Mgr. Lucie Pospíšilová

*Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Urbánní a regionální laboratoř (URRlab)*

Listopad 2007

Schválené údaje projektu

Zadavatel:

Městská část Praha 1, Vodičkova 18

Zpracovatel:

Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Urbánní a regionální laboratoř (URRIlab)

Kontakty na zpracovatele:

RNDr. Jana Temelová, Ph.D., RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D.

Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Albertov 6, Praha 2, 128 43

Tel: 221995500, 221951378

e-mail: janatem@natur.cuni.cz; slamak@natur.cuni.cz

Předmět spolupráce:

Dlouhodobá spolupráce v oblasti monitorování demografických a migračních trendů na území Prahy 1 s důrazem na problematiku tzv. „vybydlování“ Prahy 1.

Cíl spolupráce:

Analýza dlouhodobých trendů v oblasti tzv. „vybydlování“ Prahy 1 a doporučení optimálních kroků ke zlepšení kvality života a atraktivity pro bydlení v Praze 1.

Délka spolupráce:

1. 9. 2007 do 31.7. 2009.

Tato část práce je vyhotovena v pěti výtiscích a je k dispozici rovněž v elektronické podobě na CD-ROM

V první etapě analýzy byly zpracovány následující dílčí cíle:

1. Sběr dat o obyvatelstvu, domovním fondu, průběžné statistice migrace a přirozené měny.
2. Zajištění podkladových materiálů z institucí Prahy 1.
3. Vypracování metodiky zjišťování faktického obyvatelstva.

1. Sběr dat o obyvatelstvu, domovním fondu, průběžné statistice migrace a přirozené měny

Cílem první části pracovního úkolu bylo shromáždit a prostudovat možnosti využití dostupných statistických dat pro území městské části Prahy 1 a pro území, které budou sloužit v analýze jako referenční rámec. K tomuto účelu jsme shromáždili zejména vybraná data za území celého hlavního města Prahy v podrobném územním členění. To umožňuje srovnání MČ Prahy 1 s ostatními samosprávnými jednotkami, ale také sledování vnitřní diference území Prahy 1 až do úrovně jednotlivých domů.

Zdroje dat, které se podařilo v první etapě shromáždit, jsou uvedeny v následující přehledové tabulce (data jsou fyzicky uložena a zabezpečena v datovém skladu KATALOG na detašovaném pracovišti katedry sociální geografie a regionálního rozvoje URRab ve Vratislavově ulici 13):

**PŘEHLED DOSTUPNÝCH DAT PRO SOCIOEKONOMICKOU ANALÝZU ÚZEMÍ
MČ P 1**

POPIS DAT	ÚZEMÍ	ÚZEMNÍ JEDNOTKY	ČASOVÝ ÚSEK	ZDROJ	ÚČEL
Dokončené byty	Celá ČR	Sčítací obvody	1997-2006	ČSÚ	Počet a struktura nově postavených bytových a rodinných domů
SLDB 1991	Celá ČR	Základní sídelní jednotky	1991	ČSÚ	Struktura obyvatelstva a bytového fondu
SLDB 2001	Celá ČR	Základní sídelní jednotky	2001	ČSÚ	Struktura obyvatelstva a bytového fondu
Migrace	Praha	Urbanistické obvody	1992-2006	ČSÚ	Počty a struktura přistěhovaných a vystěhovaných
Registr sčítacích obvodů	Celá ČR	Budovy	všechny budovy	ČSÚ	Budovy a technické parametry budov
Sociální dávky	Celá ČR	Městské části	2001-2005	MPSV	Počet sociálně slabých, kteří pobírají příspěvek na bydlení
Prostorová data (shp)	Praha	různé	1996-2007	IMIP, ÚRM	Domy, ulice, parcely, administrativní hranice, polohopis (části práce bychom museli odevzdat na IMIP)
SLDB 2001 - podrobná struktura cizinců	6 centr. katastrů	Urbanistické obvody	2001	ČSÚ	Struktura obyvatelstva podle státního občanství (všechny kategorie)
SLDB 2001 - místo narození obyvatel (okresy)	6 centr. katastrů	Urbanistické obvody	2001	ČSÚ	Struktura obyvatel podle místa narození
SLDB 2001	6 centr. katastrů	Obydlené domy	2001	ČSÚ	Struktura obyvatelstva
Dojížd'ka	6 centr. katastrů	Urbanistické obvody	2001	ČSÚ	Počet a struktura osob dojíždějících za prací a do škol
Pracovní příležitosti (odhad ze SLDB)	Praha	Urbanistické obvody	2003	ROPID	Rozmístění pracovních příležitostí

**PŘEHLED EXISTUJÍCÍCH DAT PRO SOCIOEKONOMICKOU ANALÝZU
ÚZEMÍ MČ P 1, KTERÉ BUDEME ZAJIŠŤOVAT DO KONCE ROKU 2007 A
DOPLŇOVAT V DALŠÍCH LETECH**

POPIS DAT	ÚZEMÍ	ÚZEMNÍ JEDNOTKY	ČASOVÝ ÚSEK	ZDROJ	ÚČEL
Kriminalita	Praha 1	adresy		MP P1 Policie ČR	Přestupky a trestné činy
Nezaměstnanost	Praha 1	adresy		MČ P1	Počet a struktura nezaměstnaných
Sociální dávky	Praha 1	adresy		MČ P1	Počet a struktura příjemců sociálních dávek
Přistěhovalí	Praha	adresy		MČ P1	Počet a struktura přistěhovalých
Vystěhovalí	Praha 1	adresy		MČ P1	Počet a struktura vystěhovalých
Narození	Praha 1	adresy		MČ P1	Počet a struktura narozených
Zemřelí	Praha 1	adresy		MČ P1	Počet a struktura zemřelých
Výsledky voleb	Praha	Volební okrsky		MČ P1, J. Škorpil	Volební účast a výsledky
Volební seznamy	Praha 1	adresy		MČ P1	Počet voličů
Investice	Praha 1	MČ, projekty		MČ P1	Přehled investičních aktivit
Parkovací karty	Praha 1	adresy		MČ P1	Počet vydaných parkovacích karet
Obecní bytový fond	Praha 1	adresy		MČ P1	Postup privatizace, struktura BF, ceny bydlení
Katastr nemovitostí	Praha 1	adresy		MČ P1, Katastrální úřad	Vlastnická struktura nemovitostí, kolaudační rozhodnutí

2. Zajištění podkladových materiálů z institucí Prahy 1

Kromě statistických dat nám byla laskavě poskytnuta řada materiálů z jednotlivých odborů Úřadu městské části Praha 1:

- Návrh zadání programu rozvoje městské části Praha 1. Prosinec 2003.
- Návrh zadání programu rozvoje městské části Praha 1. 1. etapa. Prosinec 2003.
- Program rozvoje městské části Praha 1. SWOT

Mimo Úřad městské části jsme shromáždili navíc následující podkladové materiály, které se vztahují přímo k řešení zadaného úkolu.

Analytické materiály:

- Dopravní charakteristiky. Dopravní vztahy. Praha. Středočeský kraj. ROPID. ČSÚ. Praha. 2003.
- Sýkora, L.: Analýza vývoje obyvatelstva, potřeby a poptávky bydlení: implikace pro místní politiku bydlení v Praze 1. UK Praha, říjen 1999.
- Čermák, Z. a kol.: Faktické obyvatelstvo Prahy. UK Praha, 1995.

Články v odborné literatuře:

- Adair, A. a kol.: Globalization of Real Estate Markets in Central Europe.
- Burcin, B., Kučera, T.: Socio-demographic consequences of the renewal of Prague's historical centre and its functional transformation.
- Murdych, Z.: Pražské centrum jako bydliště a pracoviště.
- Murdych, Z.: Hustota pěší dopravy.
- Musil, J.: Prague, Present Meets Past.
- Simpson, F.: Tourist Impact in the Historic Centre of Prague: Resident and Visitor Perceptions of the Historic Built Environment.
- Sýkora, L.: Changes in the internal spatial structure of post-communist Prague.
- Deichmann, J.: International Tourism and the Sensitivities of Central Prague's Residents.

Další:

- Prezentace o migraci a vývoji počtu a struktury obyvatel na Praze 1.

- Diplomové práce o migraci v Praze.
- Pospíšilová, L.: Skutečné obyvatelstvo centra Prahy a každodenní život v jeho lokalitách. Diplomová práce UK Praha. 2007.

3. Vypracování metodiky zjišťování faktického obyvatelstva

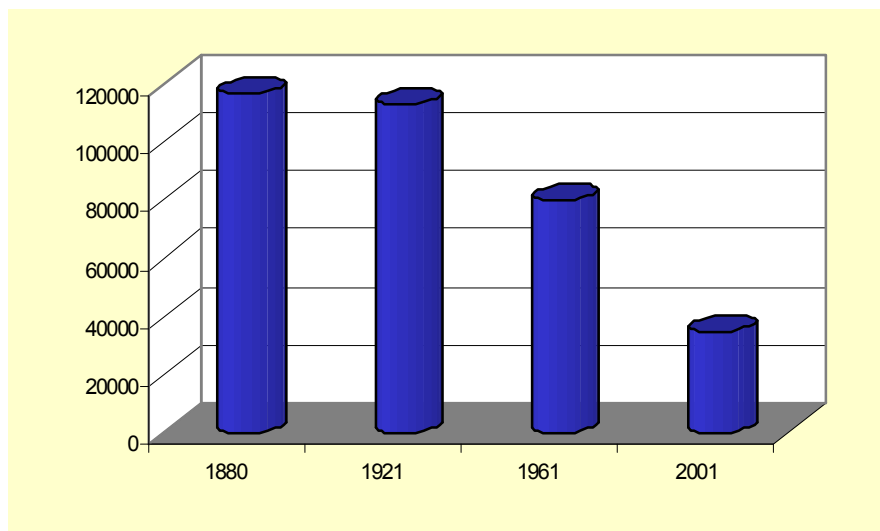
Podkladem pro stanovení metodického postupu při zpracování analýzy byly zejména dvě publikace zpracované na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje. V roce 1995 byla zpracována týmem odborníků výzkumná zpráva *Faktické obyvatelstvo Prahy*, v letošním roce byla pod vedením Dr. Ouředníčka obhájena diplomová práce Lucie Pospíšilové *Skutečné obyvatelstvo centra Prahy a každodenní život v jeho lokalitách*.

Vývoj počtu a struktury obyvatel v městské části Praha 1

Tato část bude zpracována na základě analýzy statistických dat. Vývoj počtu a struktury trvale bydlícího obyvatelstva uvedeme pro rok 1991 a 2001 z dat ze Sčítání lidu, domů a bytů (SLDB) a od roku 2001 (možné i mezi roky 1991 a 2001) s pomocí analýzy migrace a přirozené měny dopočteme pro roky 2002 až 2007 počet a strukturu obyvatel.

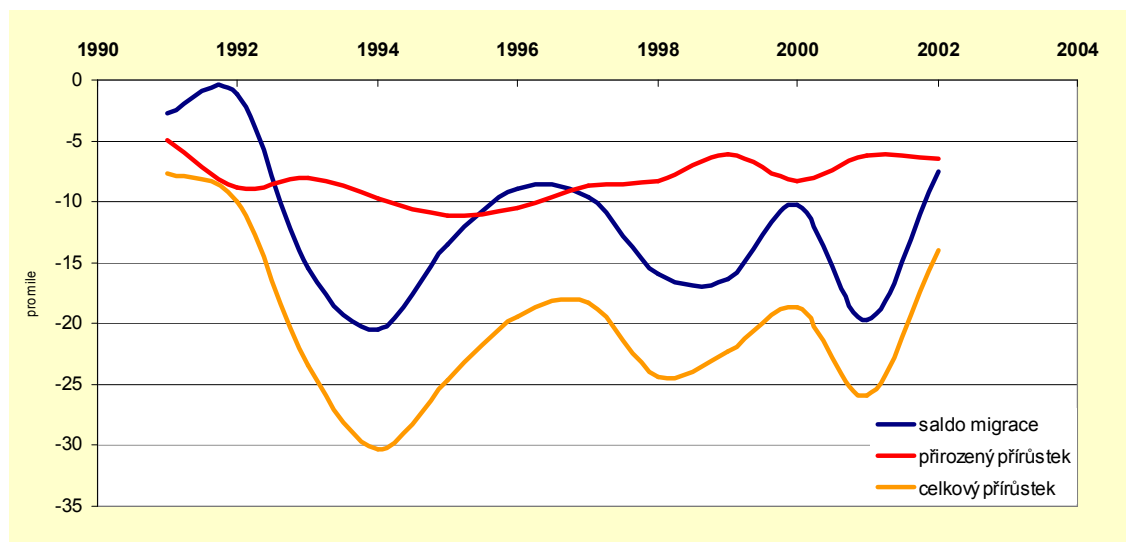
Strukturou obyvatel rozumíme věkovou a vzdělanostní strukturu, strukturu podle rodinného stavu, strukturu domácností a strukturu podle státního občanství (vývoj a struktura cizinců na území Prahy 1). Tato analýza ukáže nejen celkový populační vývoj městské části, ale také rozmístění obyvatel a jeho proměny uvnitř městské části (podle urbanistických obvodů, případně domů). Takto zachytíme stav a strukturu trvale hlášeného (statisticky evidovaného) obyvatelstva.

Obrázek 1: Vývoj počtu obyvatel Prahy 1 podle údajů ze Sčítání lidu, domů a bytů

Zdroj: Český statistický úřad

Obrázek 2: Přirozený a migrační úbytek obyvatelstva Prahy 1, 1991 - 2002

Zdroj: Český statistický úřad

Rozdíl mezi statistickým a faktickým obyvatelstvem Prahy 1

Městská část Praha 1 patří k dynamicky se vyvíjejícím a pulsujícím částem metropole. Střed města se řadí ve všech velkých městech k oblastem s velkou migrační výměnou, denní mobilitou i pohybem turistů, pracujících a dalších návštěvníků. Zároveň se zde nacházejí největší rozdíly mezi statisticky evidovaným počtem trvale bydlících obyvatel a fakticky trvale bydlícím

obyvatelstvem. Tato skutečnost byla zřejmá již v období socialismu, kdy docházelo k přihlašování zletilých vnoučat do nájemných bytů obývaných prarodiči. Tato praktika pokračovala i dlouho po listopadové revoluci. V současné době je disproporce mezi statisticky evidovaným a fakticky bydlícím obyvatelstvem dána především možnostmi pronájmu bytů v soukromém (a pravděpodobně i v obecním) vlastnictví druhým osobám, dočasným bydlením specifických skupin obyvatelstva (studentů, zahraničních pracovníků) i vlastnictvím několika bytů zároveň (např. v centru města a v suburbii).

V práci budeme využívat následujícího odlišení obyvatelstva:

Statisticky evidované trvale bydlící obyvatelstvo = osoby s trvalým bydlištěm na území městské části Praha 1

Faktické bydlící obyvatelstvo = osoby s trvalým pobytem nebo bez něj, které trvale nebo přechodně užívají byty na území městské části Praha 1

Předpokládáme, že se počet statistického a faktického obyvatelstva bude lišit zejména ze dvou důvodů:

1. osoby, které jsou statisticky evidovány na území MČ Praha 1, avšak fakticky zde nebydlí; k těmto osobám můžeme řadit zejména:
 - seniory trvale evidované v Praze 1, ale fakticky žijící v domovech důchodců, v nemocničních nebo sociálních zařízeních
 - osoby žijící v nájmu v bytech se soukromým majitelem nebo v obecních bytech, které „nelegálně“ pronajímají tyto byty a fakticky žijí v jiné městské části, mimo území hlavního města nebo v jiném bytě v Praze 1
 - osoby dlouhodobě nebo přechodně žijící (pracující) v zahraničí
 - osoby se dvěma nebo více byty fakticky žijící mimo území MČ Praha 1
 - podnikatelé žijící mimo území MČ Praha 1 (např. v suburbánních obcích)
2. osoby, které nejsou statisticky evidovány na území MČ Praha 1, avšak fakticky zde bydlí; k těmto osobám můžeme řadit zejména:
 - studenty a mladé dospělé
 - zahraniční pracovníky dočasně nebo i relativně trvale bydlící v centru Prahy

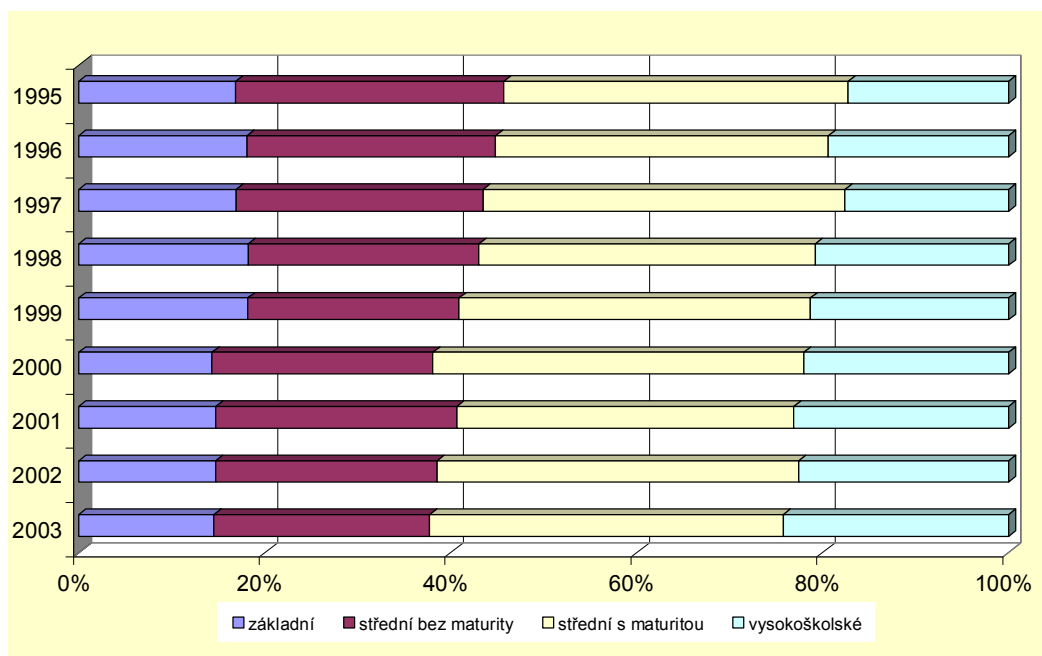
- nájemníky
- partnery osob trvale bydlících
- zvláštní kategorií budou také lidé bez domova

K odhadu rozdílu mezi hlášeným a skutečně bydlícím obyvatelstvem použijeme další datové zdroje (volební seznamy, vydané parkovací karty) a práci v terénu.

Terénní šetření

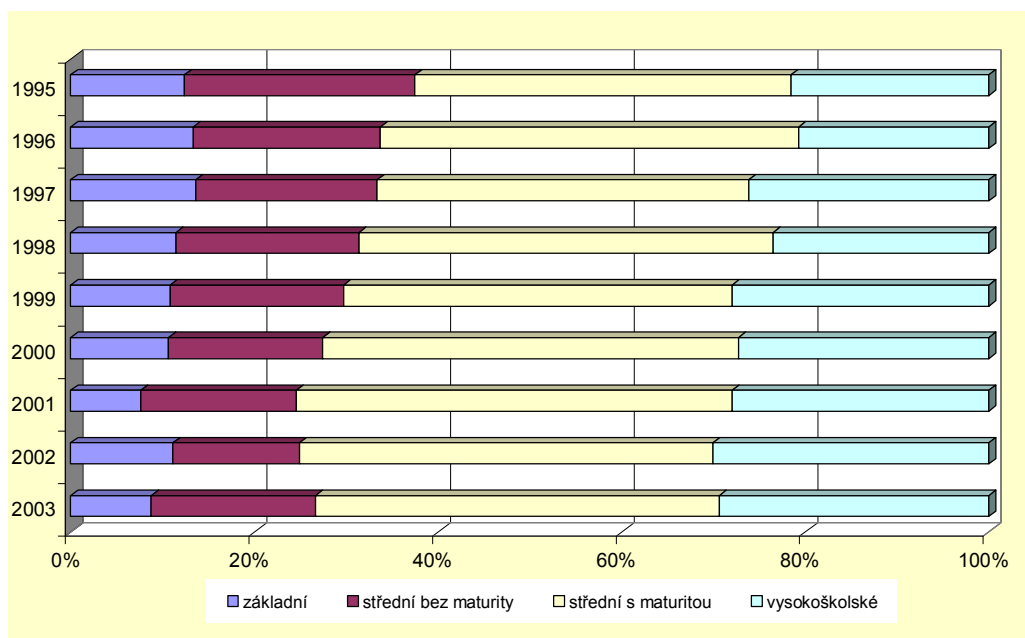
Pro získání doplňkových informací provedeme hloubkové terénní šetření v 7 – 10 vybraných lokalitách, jehož jedna část se zaměří právě na komparaci faktického a statistického počtu obyvatel. Jednotlivé lokality budou zastupovat různé typy rezidenčního prostředí městské části. Terénní šetření pro tuto část se zaměří na sledování skutečné obydlenosti domů. Budeme sledovat změnu funkční struktury (ztráta obytné funkce domů v době od posledního SLDB a přeměna na funkci komerční). Pomocí rozhovorů s majiteli domů, zaměstnanci České pošty a vlastního pozorování odhadneme skutečnou obydlenost domů.

Obrázek 3: Přistěhovalí do Prahy 1 podle vzdělání, 1995 - 2003

Zdroj: Český statistický úřad

Obrazek 4: Vystěhovalí z Prahy 1 podle vzdělání, 1995 - 2003

Zdroj: Český statistický úřad

Porovnáním odhadů počtu faktického (skutečného) obyvatelstva se statisticky zachyceným trvale hlášeným obyvatelstvem ve sledovaných oblastech určíme možnou odchylku a odhadneme počet skutečně bydlícího obyvatelstva pro celou městskou část. Jednotlivé urbanistické obvody MČ Praha 1 rozdělíme podle typu rezidenčního prostředí a aplikujeme výpočet faktického obyvatelstva z modelových případů šetřených v terénu.

Analýza přítomného obyvatelstva (pracovních příležitostí a studentů)

Území centra Prahy nabízí velké množství pracovních příležitostí, a proto se zde v průběhu dne nachází mnoho pracujících osob, které dojíždějí z jiných pražských částí či mimopražských okresů. Počet a strukturu dojíždějících osob získáme ze SLDB 2001 a pomocí terénního šetření zaměřeného na funkční využití území (popsáno v následující části) a odhadů, které provedl ROPID, se přiblížíme současnému stavu. Analýza opět ukáže nejen celkový počet, ale také rozmístění pracovních příležitostí uvnitř městské části. Stejným způsobem získáme počet žáků, studentů a učňů dojíždějících do škol.

Na druhé straně je třeba určit také počet osob vyjíždějících za prací či do škol z území MČ Praha 1. Pro rok 2001 můžeme počet i strukturu vyjíždějících určit na základě dat ze SLDB. Statistiku zde doplní sledování denního pohybu obyvatelstva, které bude součástí dotazníkového šetření provedeného opět ve vybraných lokalitách.

Struktura domovního a bytového fondu v městské části Praha 1

Vývoj počtu trvale obydlených bytů a domů uvedeme na základě dat ze SLDB, Registru sčítacích obvodů a údajů získaných z Katastru nemovitostí. Vydaná stavební povolení a kolaudační rozhodnutí nám umožní sledovat novou bytovou výstavbu v území.